

УДК 314.8: 303.5.01

DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2024.2.9>**Білокопитов Володимир Вікторович**

аспірант кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи
Запорізького національного університету
вул. Жуковського 66, Запоріжжя, Україна
orcid.org/0000-0003-4726-6626

ОСОБЛИВОСТІ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ КИТАЮ: СТРУКТУРНИЙ ПІДХІД

Актуальність теми. Розвиток суспільства неможливо увити без міграційних процесів населення, науковці нарекли 21 століття «ерою міграцій» тож, дослідження особливостей міграційних трансформацій Китаю у історико-філософському дискурсі є актуальним питанням. При підготовці даного дослідження зібрано та опрацьовано матеріал наукової вітчизняної та зарубіжної літератури. **Мета статті** – розглянути структуру, фактори та основні напрямки руху потоків мігрантів у історичному дискурсі. **Методи дослідження** – використано загальнонаукові методи формальної логіки дедукції, індукції, аналізу, синтезу, а також структурний підхід та принцип об'єктивності.

У дослідженні проаналізовано та узагальнено основні тенденції та особливості міграційних потоків до КНР та з КНР, вплив державної міграційної політики та реформ відкритості на вирішення завдань розвитку країни. Зазначено, що однією з базових об'єктивних передумов активізації процесів масової міграції з Китаю, стала демографічна ситуація в країні. Серед причин міграції було згадано також культурно-історичні передумови. Конфуціанська філософія, що ставить у центр сім'ю, як осередок суспільства та основу будь-якої діяльності, справила значний вплив на процес міграції, сформувавши її сімейний характер. Ряд регіонів, таких як провінції Фуцзянь та Чжецзян, з давніх часів є традиційними постачальниками мігрантів. У цих регіонах сформувалася своєрідна «народна віра» у міграцію за кордон, як шлях до успіху. Що стосується політичних причин, то як така міграція з політичних переконань із Китаю є поодиноким явищем, офіційна статистика щодо цього відсутня.

Результати дослідження. Зроблено висновок, що більшість сучасної міжнародної міграції відбувається не хаотично, а має певну структуру та деякі кластери міграції. Відповідно до поширеної сьогодні теорії систем міграції, міграційні потоки часом набувають міру стабільності та структурності у просторі та часі, що дозволяє визначити стабільні міжнародні міграційні системи – сукупності держав між якими відбувається інтенсивний обмін товарами, капіталом та людьми. Існування такої кількості різних систем доводить тезу теорії систем міграції тому, що географічна близькість не є вирішальним фактором для напрямків сучасної міжнародної міграції, і велику роль відіграють політичні та економічні відносини між країнами.

Ключові слова: історія китайської міграції, контроль за пересуванням, державні реформи, світ-системна парадигма.

Вступ. Одним із найбільших постачальників міжнародних мігрантів традиційно є Китай. За довгу історію міграції величезна кількість етнічних китайців осіла за межами історичної батьківщини. Маючи міцні економічні позиції у країнах проживання, вони брали активну участь у внутрішньокитайських процесах, вносячи цим істотний внесок у розвиток країни. В даний час Китай є найбільш динамічно зростаючим учасником міжнародних міграційних процесів із величезним потенціалом. Значна чисельність населення КНР, поряд із його високою щільністю формують об'єктивні передумови для масового виїзду китайських громадян за кордон. Поступове зняття обмежень на виїзд із КНР у рамках реформ відкритості відкрило широкі можливості для міграції із країни.

Необхідно зазначити, що розвиток міграційних процесів і реалізація міграційної політики проходить у КНР у відмінній від інших країн манері. Пекін розглядає міграцію не лише як об'єктивний процес, а й як засіб вирішення завдань розвитку країни, тому міграційна політика в Китаї є предметом пильної уваги та регулювання з боку держави.

Провідними зарубіжними центрами дослідження проблем китайської міграції є Університети Берклі та Стенфорда у США, Університети Оксфорда та Сассекса у Великій Британії, Національний університет Сінгапуру, Університет м. Аделаїда (Австралія); у самому Китаї – інститути Академії суспільних наук КНР у Пекіні та Гонконзький університет.

Джерельна база. Значне місце у дослідженнях китайської міграції займають роботи, присвячені історії китайської міграції: Purcell V. *The Chinese in Southeast Asia* [2]; Pan L. *Sons of the Yellow Emperor: A History of the Chinese Diaspora* [3]; *The encyclopedia of the Chinese overseas* [4]; *Lost Homelands Reinvented: Material Culture of the Chinese Diaspora and Their Family in Taiwan* by Yang-Yi KUO [5] та інші.

Найбільш численну групу досліджень представляють роботи, присвячені зарубіжним китайцям, а також різним аспектам формування, розвитку та існування зарубіжних діаспор: *Chinese migrants abroad: Cultural, Educational and Social Dimensions of The Chinese Diaspora* [6]; Yuk-wai Yung Li. *The Huaqiao warriors: Chinese resistance movement in the Philippines* [7]; Sun Wanning. *Media and the Chinese diaspora: community, communications and commerce* [8]; *The Chinese Diaspora: Historical Legacies and Contemporary Trends* by Daniel Goodkind [9].

Велика увага закордонних експертів приділяється дослідженню китайських спільнот у певних країнах та регіонах. Серед них можна виділити монографії Ф. Крістіенса про чайна-тауни в Європі [10], М. Чжоу про китайців у США [11], М. Яп та Д. Ман про історію китайців у Південній Африці [12], Е. Фрідман про соціально-економічний і політичний статус етнічних китайців у Малайзії та Індонезії [13], статті К. Томсона про політичну ідентичність китайців у Таїланді [14] М. Мур та Ц. Тубілевиць про китайських мігрантів у Чехії [15].

Серед українських дослідників можна виділити Гальперину Л.П., Кислицину О.В., Стаканова Р.Д., Оснач А.М., Зуб М.Я., Коляду О.В., Українець Л.А., Цевух Ю.О., Родіонову, Т.А., Якубовського, С.О, які досліджували як загальносвітові тенденції у міграційних процесах та їх вплив на соціально-економічний розвиток країн, так і саме китайські особливості міграційної та економічної політики, за допомогою яких уряд КНР не тільки контролює внутрішній соціально-економічний стан країни, а й планує використовувати відповідні інструменти для здійснення зовнішньої геополітики [18].

Виклад основного матеріалу дослідження. Історія китайської міграції налічує понад двох тисяч років. Перші згадки про китайську міграцію зустрічаються в епоху династій Цинь і Хань і датуються 221 роком до н. – 220 роком н.е., коли перші китайські переселенці вирушали шовковим шляхом на Захід і морем на Схід до Японії [17].

Після створення Китайської Народної Республіки в 1949 уряд Китаю ввів жорсткий контроль за перетином кордону, і кількість мігрантів з Китаю практично зійшла нанівець. У Китаї було запроваджено систему реєстрації за місцем проживання («хукоу»), яка забезпечувала жорсткий контроль за пересуванням громадян усередині Китаю, а також систему виїзних віз для перетину кордону. Мабуть, єдиним джерелом залишався виїзд за кордон навчання, а також у рамках економічної допомоги іншим країнам.

У період культурної революції (1965–1976 рр.) будь-який виїзд за кордон за особистими цілями визнавався зрадою батьківщини, відповідно, кількість тих, хто виїжджає за кордон, майже звелось до нуля. Сім'ї емігрантів найчастіше потрапляли під репресії. Тільки з початком епохи реформ відкритості 1978 року ситуація почала змінюватися.

У період 1949-1978 років поповнення зарубіжної діаспори відбувалося в основному за рахунок мігрантів з Тайваню, Гонконгу та Макао, китайців, народжених за кордоном, а також за рахунок вторинної міграції етнічних китайців, переважно, з країн Південно-Східної Азії.

Загалом усю історію китайської міграції можна поділити на чотири етапи. Перший етап охоплює період з найдавніших часів та до ХІХ століття, що характеризується міграцією в основному в країни Азії, переважно Південно-Східну її частину. Другий етап покриває період з ХІХ століття, час занепаду династії Цинь та значного ослаблення Китаю, і до утворення КНР у 1949 році. В цей період значно розширилася географія китайської міграції, проте основним каналом міграції була торгівля кулі. Третій етап включає період 1949-1978 років, специфічною

рисую якого є закритість кордонів і практично повна відсутність міграції КНР. Четвертий етап, що розпочався з політики реформ у 1978 році, відрізняється великим розмахом та новими якісними характеристиками.

Протягом перших двох періодів міграції сформувалося кілька основних типів мігрантів: тимчасові мігранти (хуацяо), купці («huashang»), робітники (кулі), вторинні мігранти та «хуаї». Насамперед необхідно розглянути феномен тимчасових мігрантів або «хуацяо». Дослідник Р. Скеддон так описує класичну модель китайської міграції: «жоден китаєць, що себе поважає, не залишить батьківщину назавжди, а перебуватиме в інших країнах як особа тимчасова». Ця тимчасовість може бути дуже тривалою, проте всі китайці мріють рано чи пізно повернутися на батьківщину. За словами В. Парселла: «його мрія – повернутися на батьківщину багатим, померти та бути похованим на землі його предків» [2, с. 30].

З 1940-х років, коли Сполучені Штати та Китай стали союзниками під час Другої світової війни (у війні проти Японії), ситуація для китайських американців почала покращуватися, оскільки обмеження на в'їзд до США, натуралізацію та змішані шлюби було знижено. У 1943 році китайська імміграція до Сполучених Штатів була знову дозволена – відповідно до Закону Магнуссона – тим самим скасувавши 61 рік офіційної расової дискримінації щодо китайців. Але після громадянської війни та становлення КНР, Сполучені Штати до 1979 року визнавали Китайську Республіку на Тайвані як єдиний законний уряд всього Китаю. Відповідно, квоти на імміграцію, встановлені Законом Магнусона, сприяли збільшенню кількості чисельності китайської діаспори до 236 тис. осіб до 1960 р. – проте ця міграція йшла з Гонконгу, Тайваню та країн Південно-Східної Азії. І лише наприкінці 1970-х років відкриття Китайської Народної Республіки та розрив дипломатичних відносин із Китайською Республікою призвели до збільшення міграційного потоку з материкового Китаю. Після Другої світової війни антиазиатські упередження почали зменшуватись, і китайські іммігранти, поряд з іншими азіатами (такими як японці, корейці, індійці та в'єтнамці) змогли адаптуватись. Скасування антикитайського законодавства дозволило 37 тис. китайців до 1964 року отримати американське громадянство [1].

В даний час китайці складають найбільшу етнічну групу американців азіатського походження (близько 22%) та спростували колишні очікування, що вони сформують «неперетравлювану масу» в американському суспільстві. Чисельність китайської діаспори у 2017 році оцінювалася приблизно у 5 мільйонів осіб. Також зростає частка «хуаї» (етнічні китайці, які були народжені та виростили за кордоном) у загальній кількості китайських американців. У 1991 р. вона становила 30%, а в 2008 р. – вже 42% [19]. В основному це етнічні китайці у другому (64%) та третьому поколіннях (28%), частка китайців у четвертому та п'ятому поколіннях становить не більше 7%. Таким чином, багато з цих «хуаї» є нащадками «нових» мігрантів.

«Нові» мігранти змінили характер китайської діаспори: прямують до Сполучених Штатів, в основному, з освітньою та економічною метою; частіше переїжджають із сім'єю, а не поодиночі. Спостерігається перехід від традиційних сфер діяльності китайців, китайські фірми з'являються у виробництві, будівництві, транспорті, нерухомості, банківській та інших сферах. Ставши більш забезпеченими, компетентними та освіченими, китайці займають висококваліфіковані посади не лише у бізнес-колах, а й у політичній сфері. Частка китайців, котрі працювали інженерами, спеціалістами, офісними службовцями зросла з 20% 1940 р. до 50% до 1980 р. [16]. А за даними 2016 року від Бюро перепису населення США, 52% китайських мігрантів задіяні у сфері бізнесу, управління, науки та мистецтва.

Китайський дослідник Хун Лю, розглядаючи різницю між «хуацяо» та «хуажень», наголошує, що «хуацяо» зберігають політичну та економічну лояльність Китаю, тоді як «хуажень» стають лояльнішими до держави їхнього проживання, ніж Китаю [17].

Конфуціанська філософія, що ставить у центр сім'ю, як осередок суспільства та основу будь-якої діяльності, справила значний вплив на процес міграції, сформувавши її сімейний характер. Вона ж є основою для появи системи «гуаньсі», що сформувала коло взаємодії мігрантів у країнах-реципієнтах та на батьківщині. Так, початковою коміркою комерції (торгівлі) у китайській

культурою є сім'я. Вся китайська система спільнот побудована на двох основних принципах – «синьюн» (особистій довірі) та «гуаньсі» (особистих взаєминах), які також є базовими для бізнесу. Необхідно відзначити високу адаптивність китайців до будь-яких соціо-культурних та економічних умов, що у свою чергу є одним із ключових факторів значних успіхів, досягнутих китайським бізнесом за кордоном.

Цікавим є такий факт, що основою визначення китайського громадянства закладається «за належністю крові». Будь-який китаєць, що навіть покинув межі КНР, продовжує розглядатися як її підданий: навіть якщо емігрант – агент ЦРУ, його можна залучити до певної сторони, але він, насамперед, китаєць, і вже потім хтось ще. Так, етнічні китайці з іноземним громадянством були прирівняні до емігрантів, які зберегли китайське громадянство, наприклад, в інвестиційній сфері.

Однією з базових об'єктивних передумов активізації процесів масової міграції з Китаю, яку визнає більшість дослідників, стала демографічна ситуація в країні. Китай традиційно страждав на перенаселеність. Високий рівень народжуваності, економічне зростання, покращення побутових та санітарних умов та відсутність будь-якого контролю за народжуваністю сприяли подвоєнню населення за період 1949-1980 років. Курс Мао Цзедуна під гаслом «чисельне населення – велика сила» призвів до того, що наприкінці 1950-х років приріст населення досяг 40%.

Велика чисельність та щільність населення у поєднанні з обмеженою ресурсно-сировинною базою породжують проблеми погані екології, злиднів, безробіття. Антропогенний тиск в окремих регіонах Китаю настільки значний, що частина їхньої території втратила здатність до саморегенерації, а вода стала непридатною для використання. Все це є фактором «виштовхування» із країни зайвого населення у пошуках кращого життя за кордоном.

Безробіття є однією з ключових проблем сучасного китайського суспільства, і зниження її рівня є пріоритетним завданням у рамках проведення модернізації країни. У 2007 році офіційний рівень безробіття у містах становив 4%, а кількість безробітних 7 мільйонів. Серед причин міграції слід згадати також культурно-історичні передумови. Ряд регіонів, таких як провінції Фуцзянь та Чжецзян, з давніх часів є традиційними постачальниками мігрантів, упродовж багатьох століть там склалася культура міграції за кордон (причому, не завжди легальною). У цих регіонах сформувалася своєрідна «народна віра» у міграцію за кордон, як шлях до успіху. Що стосується політичних причин, то як така міграція з політичних переконань із Китаю є поодиноким явищем, офіційна статистика щодо цього відсутня.

Іншою причиною появи за кордоном біженців з Китаю є два основні внутрішні конфлікти Китаю: тибетське та уйгурське питання. Вони призвели до виникнення певної кількості біженців, які вирушили до інших країн, насамперед, до сусідньої Індії.

Таким чином, комплекс демографічних, соціально-економічних та культурно-історичних причин сформував передумови для масової хвилі «нової» китайської міграції після 1978 року. За різними оцінками, чисельність «нових» мігрантів, які виїжджають з Китаю, становила від кількох сотень тисяч до півтора мільйона людей на рік. Згідно з підрахунками американського фахівця професора Дж. Голдстоуна, у 1980-х – початок 1990-х років щороку з Китаю виїжджало 180 тисяч мігрантів, приблизно 20% з яких на нелегальній основі [21, с. 63].

Якщо детальніше розглядати структуру напрямів китайських мігрантів, то серед ключових країн необхідно виділити Японію та Корею, потім США та Канаду, країни ЄС та Австралію. Причому звертає на себе увагу різке зростання міграції до країн ЄС на початку 2000-х років, і насамперед до Великобританії та Іспанії. Треба сказати, що міграція до Південної Європи є новою тенденцією, раніше країни цього регіону були значним напрямом для китайських мігрантів [22, с. 31].

У 1980 році були прийняті «Правила КНР про паспорти та візи». Ці правила встановили виїзну візу як документ, що дозволяє залишити країну. За правилами паспорт був дійсним лише на заявлену поїздку. Стаття 15: «Громадяни, які виїжджають з країни у зв'язку зі службовою необхідністю, після повернення повинні здати паспорт до інстанції, що їх направила;

громадяни, які постійно проживають за кордоном, після повернення на постійне місце проживання та реєстрації за місцем проживання повинні здати паспорт до управління громадської безпеки за місцем прописки; громадяни, які виїжджають із країни з особистими цілями після повернення повинні здати паспорт в управління громадської безпеки за місцем отримання паспорта [23].

Зростання мобільності китайських громадян також призвело до появи значної кількості нелегальних мігрантів. Поставлена на потік китайськими злочинними угрупованнями нелегальна міграція з країни набула особливого розмаху наприкінці 1980 – на початку 1990-х років. У міру активізації Китаєм боротьби з нелегальним виїздом із країни канали нелегальної міграції значно диверсифікувалися. Наразі боротьба з нелегальною міграцією є стратегічним напрямом роботи уряду Китаю.

Новий імпульс процесу лібералізації виїзного режиму надало вступу Китаю до Світової організації торгівлі (СОТ) у 2001 році. Вже за 10 днів після офіційного вступу до СОТ, Міністерство громадської безпеки в терміновому порядку організувало нараду з зазначеної проблематики, за підсумками якої було оголошено про зміни у процедурі в'їзду та виїзду. За словами Міністра громадської безпеки КНР Цзя Чунвана: «Вступ Китаю до СОТ забезпечить його більш активну участь у міжнародному співробітництві. Тому заходи щодо лібералізації виїзду та в'їзду поглиблюють реформи та сприятимуть подальшому економічному будівництву» [24].

З 1 січня 2007 року в Китаї набув чинності новий закон про паспорти, який значно спростив процедури видачі закордонного паспорта та виїзду за кордон громадян КНР. Згідно з прогнозами, у найближчі десять-п'ятнадцять років тенденція масової міграції з Китаю збережеться. Беручи до уваги стимулювання, що ведеться урядом Китаю щодо трудової та освітньої міграції, а також активну реалізацію стратегії «йти у зовні» (політика відправлення студентів за кордон на навчання, зрештою, стала базою для формування стратегії «йти у зовні»), слід очікувати, що кількість громадян, які виїжджають цими каналами, зростатиме. Хоча з огляду на переважно економічну природу цих видів міграції, очевидно, що вона буде ап'орі носити короткостроковий характер. У довгостроковій перспективі, враховуючи обмеження, запроваджені демографічною політикою, із уповільненням зростання та загальним зниженням чисельності населення країни міграція з Китаю матиме спадаючу тенденцію.

Згідно з даними Програми розвитку ООН, у 2019 р. кількість іноземних мігрантів у КНР досягло 1 млн, що становить менше ніж 0,1 % населення Китаю. При цьому понад чверть цих мігрантів – це вихідці з Гонконгу. Для порівняння, в сусідніх Південній Кореї та Японії кількість мігрантів досягла 2,5 млн і 1,2 млн, або 2 і 2,3% населення країн відповідно [25].

Основними країнами походження мігрантів у КНР є країни Східної (Південна Корея, Японія), Південно-Східної (Філіппіни, Індонезія, В'єтнам, Таїланд, Малайзія) та Південної Азії (Індія, Пакистан, Бангладеш, Шрі-Ланка), країни Північної Америки – США та Канада, деякі країни Латинської Америки (Бразилія, Перу), а також Великобританія. Окремо слід відзначити міграційні потоки з Гонконгу та Макао, які наводяться у статистичних даних окремо. Міграція з Гонконгу до Китаю активізувалася після приєднання Гонконгу до КНР у 1997 р.

Зростання кількості мігрантів з розвинених країн до Китаю, а також зростаючі потоки міграції між Китаєм і країнами, що розвиваються, вказують на *не універсальність прийнятої в сучасній науці світ-системної парадигми дослідження міжнародної міграції*. Відповідно до цієї парадигми, основний зміст міжнародної міграції полягає у потоках мігрантів із країн периферії до центру – найрозвиненіші країни світу. Вирішальним фактором, що впливає на міграцію, є структура світового капіталістичного ринку [26, с. 444].

Головна причина цієї міграції – нестача робочої сили на Півночі та її надлишок на Півдні. Однак у випадку з Китаєм ця парадигма працює не завжди, так як Китай, будучи представником Півдня і офіційно відносять до розряду країн, що розвиваються, приваблює дедалі більше міжнародних мігрантів. При цьому більшість цих мігрантів не відноситься до категорії низькокваліфікованої робочої сили, а брак останніх у великих китайських містах та промислових зонах компенсується за рахунок внутрішньої міграції.

Однак згодом міграційна політика КНР змінюється. З метою залучення висококваліфікованих фахівців або «талентів та умів» КНР розробила систему надання дозволу постійного проживання для деяких категорій іноземних громадян, а саме іноземців, «які зробили значний внесок у економічний та соціальний розвиток Китаю» [Zhu, Price, 2013, 26] Нові реалії спричинили еволюцію стратегії розвитку Китаю. На початкових етапах економічного розвитку «політика реформ та відкритості» призвела до значних економічних успіхів Китаю, перетворила його на «світову фабрику», де виробляється близько чверті всіх продуктів у світі [28].

Щодо міграційних потоків з КНР, згідно з даними Програми розвитку ООН [25] 2019 р. кількість мігрантів із КНР перевищила 10 млн, що на 10,9 % більше, ніж у 2015 р. Графік 2 демонструє зростання кількості китайських мігрантів згідно зі статистикою ООН. За період з 1990 по 2019 р. кількість мігрантів зросла більш ніж у 2,5 рази.

Основні країни, де мешкають китайські мігранти, включають кілька основних напрямів: країни Східної та Південно-Східної Азії, Океанії, Європи та Північної Америки, а також інші країни, що розвиваються. За даними, у 2019 р. близько 46,4 % китайських мігрантів попрямували до країн Азії; 33,4% – у країни Північної Америки (переважно США та Канада); 11,2% – до країн Європи; 6,9 % – до країн Океанії (переважно Австралія та Нова Зеландія); і лише 1,3 і 0,6 – до країн Латинської Америки та Африки відповідно. Найбільшими напрямками в Азії є Японія, Південна Корея, Сінгапур, Бангладеш, Індія, Таїланд та Індонезія, а також Гонконг і Макао. Найбільшими напрямками у Європі: Італія, Великобританія, Іспанія, Франція, Німеччина та Нідерланди [25].

Висновки. Тож, дослідження міграційних процесів Китаю за останні майже 30 років дозволяють наочно продемонструвати основну структуру міграції до Китаю та з Китаю. Більшість сучасної міжнародної міграції відбувається не довільно, а має певну структуру та деякі патерни міграції. Відповідно до поширеної сьогодні теорії систем міграції, міграційні потоки часом набувають міру стабільності та структурності у просторі та часі, що дозволяє визначити стабільні міжнародні міграційні системи – сукупності держав між якими відбувається інтенсивний обмін товарами, капіталом та людьми [26, с. 454]. У випадку Китаю можна відзначити важливість кількох таких систем: Китай-Гонконг-Макао; Китай-Східна та Південно-Східна Азія; Китай- Азіатсько-Тихоокеанський регіон (зокрема Південна Азія, Австралія та Нова Зеландія, деякі латиноамериканські країни); Китай-Північна Америка; Китай – Західна Європа. Багато країн, що у цих системах, є найважливішими торговими, а деякі та політичними партнерами КНР, складаються з КНР у різних інтеграційних об'єднаннях. Існування такої кількості різних систем доводить тезу теорії систем міграції тому, що *географічна близькість не є вирішальним фактором* для напрямків сучасної міжнародної міграції, і велику роль відіграють політичні та економічні відносини між країнами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Gabriel J. Chin, «The Civil Rights Revolution Comes to Immigration Law: A New Look at the Immigration and Nationality Act of 1965,» 75 North Carolina Law Review 273(1996) URL: <https://papers.ssrn.com/sol3/id=112150> (Accessed: 22.02.2024)
2. Purcell V. The Chinese in Southeast Asia. L., 1965. London, New York, Toronto: The Oxford University Press. 801 p.,
3. Pan L. Sons of the Yellow Emperor: A History of the Chinese Diaspora. Publisher: Kodansha USA, 1994
4. The encyclopedia of the Chinese overseas / ed. by L. Pan. Singapore, 1998;
5. Yang-Yi KUO Lost Homelands Reinvented: Material Culture of the Chinese Diaspora and Their Family in Taiwan , University College London, 2018. URL: https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/10040933/1/Kuo_ID_thesis.pdf (Accessed: 22.02.2024)
6. Chinese migrants abroad: Cultural, Educational and Social Dimensions of The Chinese Diaspora / ed. by M. Charney, B. Yeoh, T. Kiong. Singapore, 2003;
7. Yuk-wai Yung Li. The Huaqiao warriors: Chinese resistance movement in the Philippines. Hong Kong, 1995;

8. Sun Wanning. Media and the Chinese diaspora: community, communications and commerce. N.Y., 2006.

9. Goodkind Daniel. The Chinese Diaspora: Historical Legacies and Contemporary Trends, 2019. URL: https://www.census.gov/content/dam/Census/library/working-papers/2019/demo/Chinese_Diaspora.pdf (Accessed: 22.02.2024)

10. Christiansen F. Chinatown, Europe: an exploration of overseas Chinese identity in the 1990s. L., 2003.

11. Zhou M. Contemporary Chinese America: immigration, ethnicity, and community transformation. Philadelphia, 2009. URL: https://www.researchgate.net/publication/37707946_Contemporary_Chinese_America_Immigration_Ethnicity_and_Community_Transformation (Accessed: 22.02.2024)

12. Yap M., Man D. Colour, confusion and concessions: the history of the Chinese in South Africa. Hong Kong, 1996.

13. Freedman A.L. Political participation and ethnic minorities: Chinese overseas in Malaysia, Indonesia, and the United States. N.Y., 2000. URL: <https://doi.org/10.1080/1343900032000117259> (Accessed: 22.02.2024)

14. Thomson C.N. Political identity among Chinese in Thailand // Geographical Review. 1993. Vol. 83, № 4. P. 397–409. URL: <https://www.jstor.org/stable/215822> (Accessed: 22.02.2024)

15. Moore M., Tubilewicz C. Chinese Migrants in the Czech Republic: Perfect Strangers // Asian Survey. 2001. Vol. 41, № 4. P. 611–628 <https://doi.org/10.1525/as.2001.41.4.611>, URL: <https://online.ucpress.edu/as/article-abstract/41/4/611/91789/CHINESE-MIGRANTS-IN-THE-CZECH-REPUBLIC?redirectedFrom=fulltext> (Accessed: 22.02.2024)

16. Migration and Development Brief. 20. Migration and Remittances Unit. Development Prospects Group. // The World Bank. URL: <https://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1288990760745/MigrationandDevelopmentBrief21.pdf> (Accessed: 22.02.2024)

17. Hong Liu. The Chinese Overseas, N.Y., 2006. Vol. 1. P. 1, URL: https://www.academia.edu/38653854/Chinese_Overseas_and_a_Rising_China_The_Limits_of_a_Diplomatic_Diaspora_Option (Accessed: 22.02.2024)

18. Родіонова, Т. А., Якубовський, С. О., & Кочарян, В. Г. Стан ринку праці та міграційні процеси в Китайській народній республіці. *Китаєзнавчі дослідження, (1), 2021*, 124-136. <https://doi.org/10.51198/chinesest2021.01.124> (дата звернення: 22.02.2024)

19. Статистика китайців у США // Сайт Тайванської комісії у справах закордонних китайців URL: <http://www.ocsac.gov.tw> (дата звернення: 22.02.2024)

20. Laurence J.C. MA, and Carolyn CARTIER, The Chinese Diaspora: Space, Place, Mobility, and Identity. Edited by. Lanham: Rowman & Littlefield, 2003. 400 pp, P. 52 . URL: https://web.archive.org/web/20180723035256id_/https://muse.jhu.edu/article/199414/pdf (Accessed: 22.02.2024)

21. Human smuggling: Chinese migrant trafficking and the challenge to America's immigration tradition / ed. by P. Smith. Washington, D.C., 1997. P. 63. URL: <https://www.jstor.org/stable/45289078> (Accessed: 22.02.2024)

22. Pieke F. Recent Trends in Chinese Migration to Europe: Fujianese Migration in Perspective. Geneva, 2002. P. 31. URL: <https://www.semanticscholar.org/paper/Recent-Trends-in-Chinese-Migration-to-Europe%3A-in-Pieke/cff81ad3970325a4061d9f2581e38ed699052362> (Accessed: 22.02.2024)

23. Положення КНР про паспорти та візи, URL: <https://www.cecc.gov/resources/legal-provisions/prc-regulations-on-passports-and-visas-chinese-text> (дата звернення: 22.02.2024)

24. Китай та Світова організація торгівлі URL: http://sl.china-embassy.gov.cn/chn/zt/WTO/201807/t20180719_7639918.htm (дата звернення: 22.02.2024)

25. UNDP (2019), International Migrant Stock 2019 (United Nations database, POP/DB/MIG/Stock/Rev.2019) URL: https://digitallibrary.un.org/record/490239/files/InternationalMigration2019_Report.pdf (Accessed: 22.02.2024)

26. Massey, D., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A., & Taylor, J. Theories of International Migration: A Review and Appraisal. *Population and Development Review*, 19(3), 1993, 431–466. doi:10.2307/2938462

27. Zhu, G. B. Price, R. Chinese Immigration Law and Policy: A Case of Change Your Direction or End Up Where You are Heading?, *Columbia Journal of Asian Law*, 2013, 26-29 p

28. Made in China? The Economist, 2019, URL: <https://www.economist.com/leaders/2015/03/12/made-in-china> (Accessed: 22.02.2024)

REFERENCES

1. Gabriel J. Chin, (1996) «The Civil Rights Revolution Comes to Immigration Law: A New Look at the Immigration and Nationality Act of 1965,» 75 North Carolina Law Review 273 URL: <https://papers.ssrn.com/sol3/id=112150> (Accessed: 22.02.2024)
2. Purcell V. (1965) The Chinese in Southeast Asia. L., London, New York, Toronto: The Oxford University Press. 801 p.,
3. Pan L. (1994) Sons of the Yellow Emperor: A History of the Chinese Diaspora. Publisher: Kodansha USA,
4. The encyclopedia of the Chinese overseas / ed. by L. Pan. Singapore, (1998);
5. Yang-Yi KUO (2018) Lost Homelands Reinvented: Material Culture of the Chinese Diaspora and Their Family in Taiwan , University College London, URL: https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/10040933/1/Kuo_ID_thesis.pdf (Accessed: 22.02.2024)
6. Chinese migrants abroad: Cultural, Educational and Social Dimensions of The Chinese Diaspora / ed. by M. Charney, B. Yeoh, T. Kiong. (2003) ;Singapore,
7. Yuk-wai Yung Li. (1995) The Huaqiao warriors: Chinese resistance movement in the Philippines. Hong Kong,;
8. Sun Wanning (2006). Media and the Chinese diaspora: community, communications and commerce. N.Y.,
9. Goodkind Daniel. (2019) The Chinese Diaspora: Historical Legacies and Contemporary Trends,. URL: https://www.census.gov/content/dam/Census/library/working-papers/2019/demo/Chinese_Diaspora.pdf (Accessed: 22.02.2024)
10. Christiansen F. (2003) Chinatown, Europe: an exploration of overseas Chinese identity in the 1990s. London.,
11. Zhou M. (2009). Contemporary Chinese America: immigration, ethnicity, and community transformation. Philadelphia, URL: https://www.researchgate.net/publication/37707946_Contemporary_Chinese_America_Immigration_Ethnicity_and_Community_Transformation (Accessed: 22.02.2024)
12. Yap M., Man D. (1996) Colour, confusion and concessions: the history of the Chinese in South Africa. Hong Kong.
13. Freedman A.L. (2000) Political participation and ethnic minorities: Chinese overseas in Malaysia, Indonesia, and the United States. N.Y., URL: <https://doi.org/10.1080/1343900032000117259> (Accessed: 22.02.2024)
14. Thomson C.N. (1993) Political identity among Chinese in Thailand // *Geographical Review*. Vol. 83, № 4. P. 397–409. URL: <https://www.jstor.org/stable/215822> (Accessed: 22.02.2024)
15. Moore M., Tubilewicz C. (2001) Chinese Migrants in the Czech Republic: Perfect Strangers // *Asian Survey*. Vol. 41, № 4. P. 611–628 <https://doi.org/10.1525/as.2001.41.4.611> , URL: <https://online.ucpress.edu/as/article-abstract/41/4/611/91789/CHINESE-MIGRANTS-IN-THE-CZECH-REPUBLIC?redirectedFrom=fulltext> (Accessed: 22.02.2024)
16. Migration and Development Brief. 20. Migration and Remittances Unit. Development Prospects Group. // The World Bank. URL: <https://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1288990760745/MigrationandDevelopmentBrief21.pdf> (Accessed: 22.02.2024)
17. Hong Liu. The Chinese Overseas, N.Y., (2006). Vol. 1. P. 1, URL: https://www.academia.edu/38653854/Chinese_Overseas_and_a_Rising_China_The_Limits_of_a_Diplomatic_Diaspora_Option (Accessed: 22.02.2024)
18. Rodionova, T. A., Yakubovsky, S. O., & Kocharyan, V. G. (2021) Stan rynku pratsi ta migratsiyni protsesy v Kytaiskiy narodniy respublitsi, *Chinese-studies*, (1), 124-136. <https://doi.org/10.51198/chinesest2021.01.124> (Accessed: 22.02.2024)
19. 19. Statistics of Chinese in the USA // Website of Taiwan Commission for Overseas Chinese Affairs URL: <http://www.ocac.gov.tw> (Accessed: 22.02.2024)
20. Laurence J.C. MA, and Carolyn CARTIER, (2003) The Chinese Diaspora: Space, Place, Mobility, and Identity. Edited by. Lanham: Rowman & Littlefield, 400 pp, P. 52. URL: https://web.archive.org/web/20180723035256id_/https://muse.jhu.edu/article/199414/pdf (Accessed: 22.02.2024)

21. Human smuggling: Chinese migrant trafficking and the challenge to America's immigration tradition / ed. by P. Smith. Washington, D.C., (1997). P. 63. URL: <https://www.jstor.org/stable/45289078> (Accessed: 22.02.2024)
22. Pieke F. (2002) Recent Trends in Chinese Migration to Europe: Fujianese Migration in Perspective. Geneva, P. 31. URL: <https://www.semanticscholar.org/paper/Recent-Trends-in-Chinese-Migration-to-Europe%3A-in-Pieke/cff81ad3970325a4061d9f2581e38ed699052362> (Accessed: 22.02.2024)
23. Regulations of the People's Republic of China on passports and visas, URL: <https://www.cecc.gov/resources/legal-provisions/prc-regulations-on-passports-and-visas-chinese-text> (Accessed: 22.02.2024)
24. China and the World Trade Organization, URL: http://sl.china-embassy.gov.cn/chn/zt/WTO/201807/t20180719_7639918.htm (Accessed: 22.02.2024)
25. UNDP (2019), International Migrant Stock 2019 (United Nations database, POP/DB/MIG/Stock/Rev.2019) URL: https://digitallibrary.un.org/record/490239/files/InternationalMigration2019_Report.pdf (Accessed: 22.02.2024)
26. Massey, D., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A., & Taylor, J. (1993) Theories of International Migration: A Review and Appraisal. *Population and Development Review*, 19(3), 431–466. doi:10.2307/2938462
27. Zhu, G. B. Price, R. (2013) Chinese Immigration Law and Policy: A Case of Change Your Direction or End Up Where You are Heading?, *Columbia Journal of Asian Law*, 26-29 p
28. Made in China? *The Economist*, (2019), URL: <https://www.economist.com/leaders/2015/03/12/made-in-china> (Accessed: 22.02.2024)

Bilokopytov Volodymyr Viktorovich

Postgraduate Student at the Department of philosophy, public administration and social work
Zaporizhzhia National University
66, Zhukovskoho str., Zaporizhzhia, 69600, Ukraine
orcid.org/0000-0003-4726-6626

THE FEATURES OF CHINA'S MIGRATION PROCESSES: A STRUCTURAL APPROACH

***Actuality of theme.** The development of society cannot be avoided without migration processes of the population, scientists have called the 21st century the «era of migrations», so the study of the features of China's migration transformations in the historical philosophical discourse is an urgent issue. **The purpose of the article** is to consider the structure, factors and main directions of movement of migrant flows in the historical discourse. **Research methods** is general scientific methods of formal logic of deduction, induction, analysis, synthesis, as well as a structural approach and the principle of objectivity were used.*

The study analyzed and summarized the main trends and features of migration flows to and from the PRC, the impact of the state migration policy and openness reforms on solving the country's development challenges. It was noted that the demographic situation in the country became one of the basic objective prerequisites for the activation of mass migration processes from China. Cultural and historical prerequisites were also mentioned among the reasons for migration. The Confucian philosophy, which places the family at the center, as the center of society and the basis of any activity, had a significant impact on the migration process, shaping its family character. A number of regions, such as Fujian and Zhejiang provinces, have long been traditional providers of migrants. In these regions, a kind of «folk belief» in migration abroad as a way to success was formed. As for political reasons, as such political migration from China is an isolated phenomenon; there are no official statistics on it.

***It was concluded** that the majority of modern international migration is not chaotic, but has a certain structure and some migration clusters. According to today's widespread theory of migration systems, migration flows sometimes acquire a degree of stability and structure in space and time, which allows us to define stable international migration systems – a set of states between which there is an intensive exchange of goods, capital and people. The existence of such a large number*

of different systems proves the thesis of the theory of migration systems that geographical proximity is not a decisive factor for the directions of modern international migration, and political and economic relations between countries play a major role.

Key words: *history of Chinese migration, movement control, state reforms, world-system paradigm.*